

Такім чынам, перавод на новыя ўмовы працы дазволіў палепшыць дзейнасць па прававым абслугоўванні насельніцтва, павысіць узровень арганізацыі натарыяльнага абслугоўвання, культуру афармлення дакументаў, палепшыць матэрыяльна-тэхнічнае становішча дзяржаўных натарыяльных кантор, стварыць належныя ўмовы для прыёму грамадзян, суразмерыць аплату працы дзяржаўнага натарыуса з аб'ёмам і якасцю яго працы. Спынілася цяжучка кадраў, з'явілася магчымасць для стварэння рэзерву спецыялістаў, якія маюць выключна вышэйшую юрыдычную адукацыю. Магчымасць дадатковай аплаты працы ў залежнасці ад яе аб'ёму і якасці змяніла адносіны дзяржаўнага натарыуса да сваёй працы: дзяржаўны натарыус стаў больш працаваць, больш адказна і ўважліва адносіцца да наведвальнікаў, што прывяло да павышэння культуры абслугоўвання і росту вытворчасці працы, скарацілася колькасць скаргаў на недахопы ў працы.

З канца 1980-х гг. платныя паслугі прававога характару ўвайшлі ў паўсядзённую практыку дзяржаўных натарыяльных кантор, паступова атрымалі сваё юрыдычнае замацаванне ў заканадаўстве Рэспублікі Беларусь, у прыватнасці, згодна п. 2 арт. 24 дзеючага Закона Рэспублікі Беларусь «Аб натарыяце і натарыяльнай дзейнасці» ад 18 ліпеня 2004 г. са змяненнямі і дапаўненнямі дзяржаўныя натарыусы за аказанне дадатковых платных паслуг прававога і тэхнічнага характару, звязаных з выкананнем натарыяльных дзеянняў, узымаюць плату згодна тарыфам, зацверджаным у парадку, устаноўленым заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

ГРАМАДЗЯНСКІ ПРАЦЭСУАЛЬНЫ КОДЭКС БССР 1964 г.: ГІСТОРЫЯ РАСПРАЦОЎКІ, ПРЫНЯЦЦЕ, ЗМЕСТ

А. І. Голубева, Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

Абнаўленне і кадыфікацыя грамадзянскага працэсуальнага заканадаўства пачалі актыўна праводзіцца пасля размежавання Вярхоўным Саветам СССР у 1957 г. кампетэнцыі Саюза ССР і саюзных рэспублік у вобласці працэсуальнага заканадаўства. Да кампетэнцыі Саюза ССР было аднесена прыняцце Асноў грамадзянскага судаводства, а да кампетэнцыі саюзных рэспублік – прыняцце грамадзянска-працэсуальных кодэксаў.

8 снежня 1961 г. Вярхоўны Савет СССР прыняў Асновы грамадзянскага судаводства Саюза ССР і саюзных рэспублік (далей – Асновы). Яны вызначалі мэты і задачы грамадзянскага судаводства, устанаўлівалі прынцыповыя і агульныя палажэнні, адзіныя для ўсіх саюзных рэспублік, і сталі юрыдычнай базай агульнасаюзнага і рэспубліканскага грамадзянскага працэсуальнага заканадаўства. Асновы валодалі вышэйшай юрыдычнай сілай у параўнанні з іншымі актамі грамадзянскага працэсуаль-

нага заканадаўства. Таму ім павінны былі ў поўнай меры адпавядаць усе грамадзянска-працэсуальныя акты. Пасля прыняцця Асноў у БССР пачалася падрыхтоўка новага Грамадзянскага працэсуальнага кодэкса (далей – ГПК). Актыўны ўдзел у яго абмеркаванні прынялі работнікі судовай, пракуратуры, адвакатуры, юрыдычных аддзелаў Прэзідыума Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў БССР, прадстаўнікі навуковых устаноў, іншых дзяржаўных органаў і грамадскіх арганізацый. Вядомы даследчык гісторыка-прававой спадчыны беларускага народа доктар юрыдычных навук, прафесар І. А. Юхо таксама прымаў удзел у распрацоўцы ГПК БССР.

У студзені 1964 г. Бюро Савета Міністраў Беларускай ССР, разгледзеўшы і адобрыўшы праект кодэкса, унесло яго на разгляд у Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР. Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР адобрыў праект ГПК і перадаў яго на абмеркаванне сесіі Вярхоўнага Савета БССР. 11 чэрвеня 1964 г. Вярхоўны Савет прыняў Закон «Аб зацвярджэнні Грамадзянскага працэсуальнага кодэкса БССР».

Новы ГПК Беларускай ССР складаўся з двух частак, раздзеленых на шэсць раздзелаў, якія ў сваю чаргу дзяліліся на 32 главы. У канцы кодэкса былі змешчаны тры дадаткі.

Першая частка кодэкса складалася з двух раздзелаў. У першым раздзеле змешчаны нормы, якія вызначалі асноўныя палажэнні і прынцыпы працэсуальнага права, склад суда, падведанасць яму спрэчак, доказы, судовыя расходы, працэсуальныя тэрміны, судовыя паведамленні, выклікі і штрафы. Другі раздзел «Асобы, удзельнічаючыя ў справе, іх правы і абавязкі» уключаны ў кодэкс упершыню. У ім прыводзіцца склад, правы і абавязкі асоб, якія ўдзельнічаюць у справе; вызначана паняцце працэсуальнай праваздольнасці і дзеяздольнасці боку, трэцяй асобы, прадстаўніка ў працэсе; рэгламентаваны правы і парадак удзелу ў працэсе пракурора, органаў дзяржаўнага кіравання, прафсаюзаў, устаноў, прадпрыемстваў, арганізацый і асобных грамадзян, абараняючых правы іншых асоб.

Другая частка кодэкса ўключала раздзелы III, IV, V і VI. Былі ўключаны нормы, устанаўліваючыя парадак вытворчасці спраў у судзе першай інстанцыі (раздз. III); у касацыйнай інстанцыі, у парадку нагляду і паізноў адкрытых абставінах (раздз. IV). Раздзел V прысвечаны выкананню судовых рашэнняў. У асобны раздзел (VI) уключаны нормы, якія тычыліся грамадзянскіх працэсуальных правоў замежных грамадзян і асоб без грамадзянства, а таксама іскаў да замежных дзяржаў, судовых паручэнняў і рашэнняў замежных судовай, міжнародных дагавораў і пагадненняў.

У адносінах да іншых актаў рэспубліканскага грамадзянскага працэсуальнага заканадаўства ГПК валодаў вышэйшай юрыдычнай сілай. Таму ўсё рэспубліканскае працэсуальнае заканадаўства прыводзілася ў адпаведнасць з яго палажэннямі.